

חידוש גידול הקלמונדין מחומר קלונלי פטור מוירוס*

מהם קלון חדש. היו אלה שני עצי זריע מזרעים שהביא פרופ' ק. מנדל — מריוארסייד (נזרעו באפריל 1967). הם הועברו ממשתלה למטע כנות בבית-דגן בידי מר א. מאירוביץ. על כך נתונה להם תודתנו. זריעים אלה הגיעו לגיל הפריחה בשנת 1972.

ב-1971 נבדקו עצים אלה, ונמצאו פטורים מוירוס. בכך הם הובטחו כמקור לריבוי מחודש של הקלמונדין.

בתחילת אביב שנה זו נלקחו יחורים מעצים אלה והושרשו במיתקן ערפל. אף כי חומר הריבוי לא הצטיין, בשל העונה הלא מתאימה (2) — השגנו השתרשות בשיעור של 65% תוך חדשיים מעת תקיעת הייחורים במצע. שבועיים לאחר בדיקת ההשתרשות הועברו הייחורים המושרשים לכלים, ולשם התחילו לפרוח ולחנות פרי. מחומר קלונלי חדש זה אפשר יהיה לקחת עיניים או יחורים — ללא חשש מטריסטזה.

האפשרויות של הכנה מהירה של צמחים יפים מייחורים — הן מרובות. אפשר להשריש יחור שיפרח מיד לאחר ההשתרשות; אפשר להשריש ענף הנושא לא מכבר פרי צעיר, המתפתח לפרי יפה וגדול בהמשך הגידול — וכל זאת תוך 2—3 חדשים לאחר תקיעת הייחורים במצע. אף אפשר להשריש יחורים מסוג וגטיביבי, שבהם תופיע הפריחה רק לאחר מחזור לבלוב ראשון. שליטה בצורת הצמיחה ובמועד הפריחה היא דבר חשוב בצמח נוי מסחרי, ובנושא זה כדאי להשקיע מאמץ מחקרי נוסף. מכיון שהחומר העומד לרשותנו אינו מספיק להפצה רבתי — ניסינו להגדיל את יעילות הריבוי על-ידי שימוש בייחורים קצרים בעלי מפרק אחד. הצלחנו בכך גם בחומר

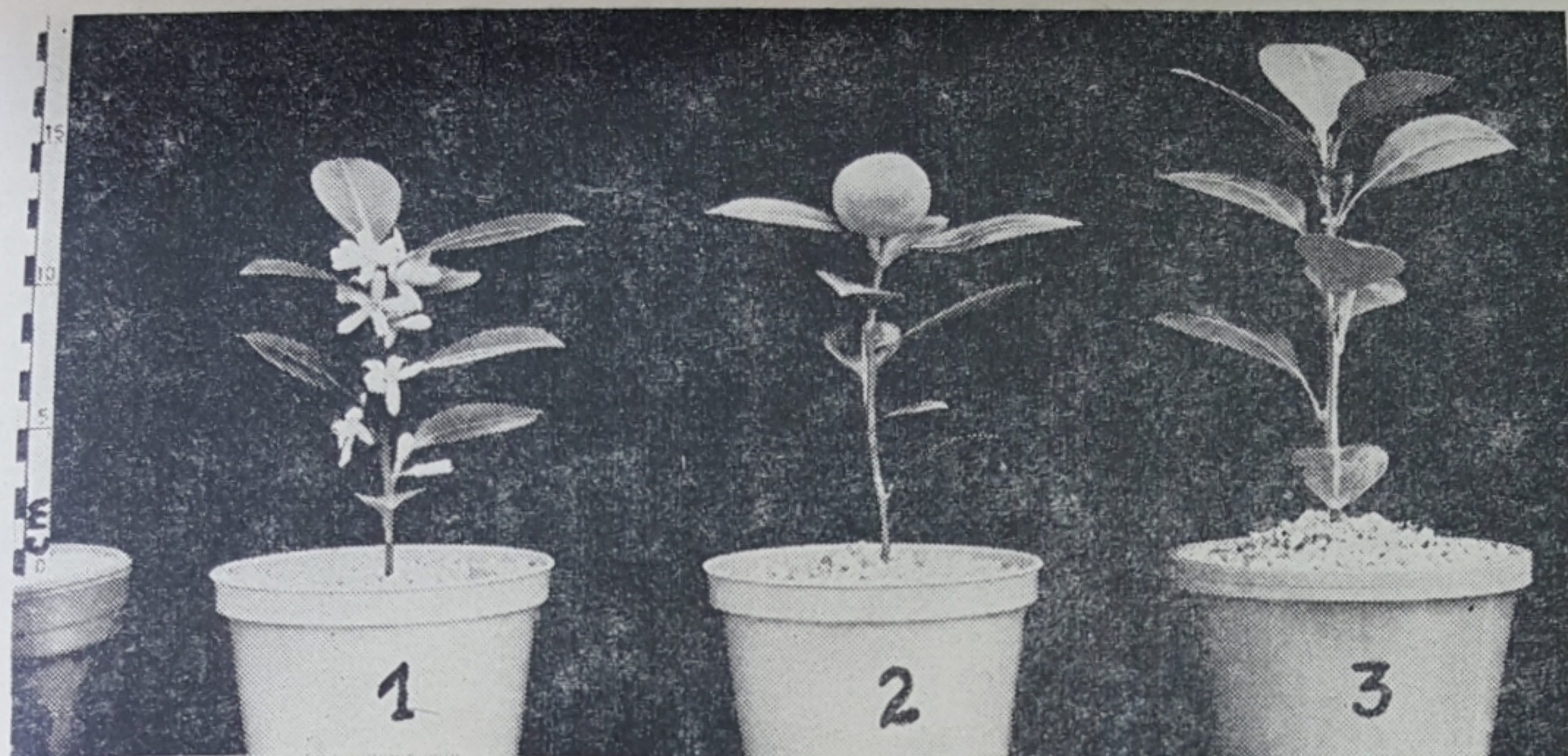
מין ההדר „קלמונדין“ (*Citrus madurensis* Laureiro) נפוץ בארצות רבות כצמח נוי המתאים לגידול בעציצים. הוא פורה בשפע ברוב עונות השנה ונושא פירות קטנים וכתומים. צמח זה משווק גם בארצות אירופה, ושם יש לו ביקוש משביע רצון. בגרמניה, למשל, מחירו 30—40 ל"י לשתיל מסועף ויפה.

הקלמונדין גודל בעבר גם בארץ והיה בעל סיכויים טובים ליצוא, אך בשנת 1970 הושמדו כליל עצי האם בצריפין וכל צאצאיהם במשתלות השונות, בשל נגיעותם בוירוס הטריסטזה. בזאת נפסק גידולו בארץ.

ראינו עניין בחידוש גידול הקלמונדין, והשקענו מאמץ כדי ליצור קלון חדש, פטור מוירוסים.

ריבוי הקלמונדין נעשה בדרך-כלל באמצעות יחורים הנלקחים מעצים בוגרים שכבר עברו את שלב היובנליות, וזה כדי לקבל צמח קטן הפורח בגיל צעיר ובכך מתאים לגידול בעציצים. אפשר לרבותו גם על-ידי הרכבה, אך עד כה לא היתה הצלחה בשיטה זו בארץ, והסיבה מובנת: החומר הקלונלי היה נגוע בוירוס והתנוון על הכנות הרגישות, שעליהן הורכב. הריבוי על-ידי זרעים היה צריך לפתור את בעית הטריסטזה (זריעים — פטורים מוירוסים בכלל), אך בדרך זו קשה לקבל צמחים קטנים ופורחים, בשל התכונות היובנליות החזקות האפייניות לזריעים צעירים (1). המאמצים שהשקענו עד כה כדי לקצר את תקופת היובנליות — טרם נתנו תוצאות חיוביות. מטרתנו היתה לזרז את הופעת הפרחים, בתקווה להפוך זריעים אלה לעצי-אם שמהם נוכל לקחת רכב או יחורים. האפשרות האחרת, שבה בחרנו במקביל, היתה להמתין עד להתבגרותם של הזריעים הראשונים שגודלו אצלנו, ולרבות

* מפרסומי מינהל המחקר החקלאי, סדרה ה' 1973, מס' 1324.

סוגים שונים של יחורי קלמונדין מושרשים:
1 — פרחוני; 2 — מושרש, והפרי צמוד; 3 — וגטיבי.

אנו רואים עניין גם בפיתוח שיטות טובות יותר לגידול השתילים בעציצים, כדי להבטיח יצירת שתיל יפה שאפשר לשווקו בהצלחה. ראוי לציין כי אפשר להתאים גם מיני הדר אחרים, כגון מנדרינות, קומקואט ולימונים, לגידול בעציצים; וייתכן כי אלה מעניינים יותר, שכן מלבד ערכם כצמח נוי — ייהנה הצרכן ממספר פירות הראויים למאכל.

א. סלומון

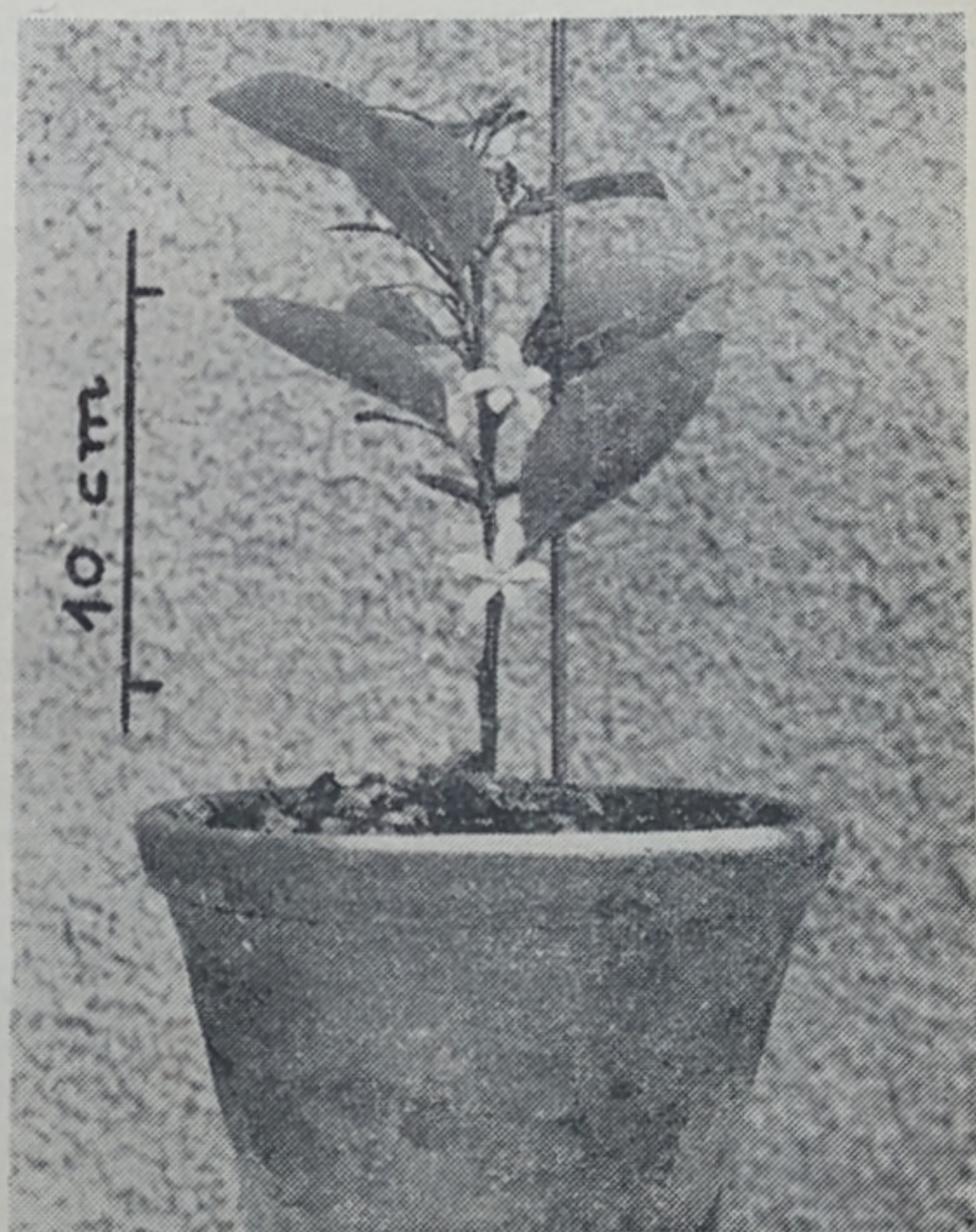
המחלקה להדרים

מרכז וולקני, מינהל המחקר החקלאי

בית-דגן, 10.5.73

ספרות

1. סלומון א., ראובני ע., מאירוביץ א. (1972): ריבוי וגטיבי של צמחי קלמונדין שגודלו מזרע-עים. השדה נ"ג: 314—316.
2. שפריר מ. (1971): הריבוי הגטיבי של הקלמונדין. השדה נ"א: 697—700.

צמח קלמונדין פורח, שלושה חדשים לאחר תקיעת הייחור במצע. הייחור נלקח מעץ זריע בוגר.

ריבוי בוגר, באותה מידה של הצלחה שאלה הגענו בייחורים קצרים מזריעים צעירים (1). לסיכום אפשר לומר, שבעית החידוש של הקלמונדין פטור מוורוס — נפתרה, ונשאר רק להשקיע מאמץ בריבוי המהיר ובהפצה למעוניינים.

נמצא למכירה הספר

קרקע ומים

מאת ד"ר דניאל הלל

הוצאת „ספרית השדה“